

Chrześcijańska Akademia Teologiczna
Wpłynęło dn. 2022-01-13
Nr 18/2022
Zaś. -

Recenzja rozprawy doktorskiej "Filokaliczna duchowość człowieka na podstawie neptycznego traktatu św. Hezychiusza z Synaju", napisanej przez mgr Darię Kania, pod kierunkiem abp. prof. dr. hab. Jerzego Pńkowskiego

Dynamizm człowieka i złożoność jego natury domagają się badawczego wysiłku, umożliwiającego poznanie istoty człowieka i jego życiowych uwarunkowań. Ten badawczy wysiłek uzasadnia celowość ludzkiej egzystencji, zwłaszcza w sytuacjach wymagających decyzji. W takich momentach człowiek doświadcza swej niewystarczalności oraz potrzeby pomocy. Egzystencjalne doświadczenia ukazują człowieka jako byt poznający i poznawany. Uświadomienie tej prawdy przejawia się w dążeniu do Absolutu – do Biga. Problem ten jest ciągle aktualny. W chrześcijaństwie taka refleksja nad bytem osobowym ma charakter religijno-moralny, a oparta na tym postawa pomocowa obecna jest od początków Kościoła. Trafnie odczytała to mgr D. Kania, czyniąc go przedmiotem analiz swojego doktoratu.

1. Układ treści.

Recenzowana rozprawa doktorska liczy 204 strony tekstu. Całość podzielona jest na 5 rozdziałów, poprzedzonych wstępem, zakończonych zaś zakończeniem, streszczeniem i bibliografią. W pierwszym rozdziale podjęto problem „Filokalia jako model prawosławnej twórczości ascetyczno-duchowej”. W drugim rozdziale podjęto analizę zagadnienia „Hermeneutyczno-strukturalistyczna perspektywa badawcza”. Trzeci rozdział koncentruje się na problemie „Analiza traktatu św. św. Hezychiusza”. W czwartym rozdziale podjęto zagadnienie „Antropologia cerkwi prawosławnej w kontekście nauki św. Hezychiusza”. Analizy piątego rozdziału skupione są na problemie „Próba nowego odczytania traktatu”. Przeprowadzone analizy są merytorycznie poprawne, dojrzałe w wymiarze metodologicznym, sfinalizowane wnioskami ukazującymi tytułowy

duchowy problem w sposób otwarty i zrozumiały. Układ treści pracy jest logiczny i w pełni uzasadniony pod względem merytorycznym.

2. Ocena wartości merytoryczno-metodologicznej.

Poznanie treści recenzowanej rozprawy doktorskiej mgr. D. Kani przekonuje o merytorycznej wartości i zasadności podjętego zagadnienia oraz o metodologicznej poprawności jego sformułowania i uzasadnienia. W kontekście popularyzowanych dzisiaj redukcjonistycznych koncepcji osoby ludzkiej, istnieje potrzeba ukazania pełnego obrazu człowieka, celowości jego egzystencji oraz sposobu funkcjonowania w zagrożonym świecie. Jest to bardzo ważny imperatyw poznawczo-formacyjny, szczególnie zobowiązujący w odniesieniu do osób podległych tym zagrożeniom. Wtedy to bowiem redukcjonistyczne traktowanie człowieka nie tylko nie ułatwia pomocy, ale ją zniekształca i szkodzi danej osobie. Poznawczemu poszukiwaniu pełni człowieczeństwa oraz właściwej drogi osiągnięcia odpowiada naturalne ukierunkowanie myślenia i dążenia człowieka do szczęścia. Odpowiedzi na te egzystencjalne pytania poszukują ludzie odzie każdego pokolenia, co stanowi też przedmiot analiz niniejszej pracy doktorskiej. Podjęte tu zagadnienie jest metodologicznie poprawnie sformułowane, rozwinięte i uzasadnione.

Tytuł rozprawy zawiera problem w wymiarze badawczym, wskazując jego zakresu merytoryczno-historycznego. Sposób interpretacji oraz baza źródłowa są poprawnie ustalone. Ta metodologiczna poprawność jest też w układzie treści całej pracy. Autorka sięgnęła do podstawowych źródeł Objawienia, wskazując osobowy wzorzec ludzkiego życia duchowego, jakim jest Jezus Chrystus. Poszczególne rozdziały zachowują logiczny związek a problemem głównym, ukazując naturę i rozwój ludzkiej duchowości.

Merytoryczno-metodologiczna wartość recenzowanej pracy wyraża się w przyjętej i konsekwentnie stosowanej normie badawczej. Lektura tacy utrwala w przekonaniu, że mgr D. Kania tytułowy problem wyjaśnia i uzasadnia analitycznie, z troską o osobowe dobro człowieka i jego duchowość. Ten sposób rozwoju tytułowego zagadnienia ukazuje osobowe "nachylenie" badawcze, z przyjęciem hermeneutycznej zasady ujmującej osobę ludzką w jej ontologicznej pełni i egzystencjalnej złożoności. Takie rozumienie człowieka pozwala poznać jego osobiste przeżycia w relacjach z Bogiem o z drugim człowiekiem. Ta perspektywa badawcza pozwala poznać istotę ludzkiego życia duchowego i jego rolę w

rozwoju osoby ludzkiej. To personalistyczne ugruntowanie umożliwiło dojrzałe opisanie osoby ludzkiej i jej skorelowanie z życiem duchowym.

O merytorycznej wartości tej rozprawy świadczy też wymiar globalny wymiar postrzegania ludzkiej egzystencji oraz wpisanie życia duchowego w naturę osoby ludzkiej. O tym świadczy układ treści podejmowanych analiz wskazuje swoistą powszechność ostrzegania ludzkiej duchowości w wymiarze chrześcijańskim. Odwołując się do Objawienia, nauczania Ojców Kościoła i tekstów patrystycznych, ukazano naturę ludzkiego życia duchowego. Autorka rozprawy doktorskiej ukazała to w wymiarze antropologicznym, ze wskazaniem pewnych zawirowań współczesności. Autorka zaprezentowała źródłowe podstawy chrześcijańskiej myśli o roli życia duchowego w oddziaływaniu na konkretnego człowieka na „jego drodze życia”. Tym samym treść tej pracy może stanowić wezwanie skierowane do współczesnych chrześcijan, zwłaszcza przeżywających „życiowe zawirowania”. Współcześnie jesteśmy też świadkami wielu propozycji i faktów zafałszowanych form „duchowego przewodnictwa”, czym daje się uwieść wielu ludzi. W konsekwencji wielu tych zagrożonych osób potrzebuje pomocy, gdyż mogą być sprowadzeni do tzw. „nowych religii”.

Mając na względzie współczesne potrzeby życia religijno-duchowego i jego zagrożeń dobrze byłoby w omawianej pracy znaleźć jeszcze bardziej konkretne wskazania co do życia duchowego XXI wieku. W tym wymiarze można odczuć pewien „niedosyt” recenzenta, sprowokowany merytoryczną głębią ukazanego problemu; skoro Autorka rozprawy tak dobrze poznała tytułowy problem, to może podać też trafne wskazania współczesnym ludziom. Uwaga ta nie poniża wartości tej rozprawy, ale ją eksponuje. Ukazana koncepcja życia duchowego przywołuje potrzebę zaangażowania w proces poznawania siebie oraz pomoc osobom potrzebującym rozwoju życia duchowego. Wrażliwość na człowieka i jego problemy stoi u podstaw poprawnego rozumienia życia duchowego i form jego realizacji. Akie zwrócenie się ku osobie ludzkiej pozwala zrozumieć jej ontyczno-życiową sytuację w kontekście najbardziej dojrzałego związku człowieka z żywym Bogiem. W rezultacie prowadzi to pomocowego wysiłku poszanowania osoby ludzkiej i rozwijania życia duchowego e relacjach międzyosobowych.

3. Wniosek końcowy.

Poznanie rozprawy doktorskiej D. Kani pozwala stwierdzić, że prezentuje ona wysokie walory merytoryczno-metodologiczne oraz charakteryzuje się poprawnością formalną. ¹Autorka podjęła ważny i aktualny problem, czego potwierdzeniem jest współczesna sytuacja religijno-moralna oraz pojawiające się opracowania ukazujące potrzebę rozwoju życia duchowego. Problem pracy został postawiony poprawnie pod względem metodologicznym, merytorycznie zaś rozwinięty i uzasadniony. a podkreślenie zasługuje personalistyczno-holistyczne podejście do tytułowego zagadnienia, co pozwoliło ukazać merytoryczną głębię życia duchowego i rzetelne formy jego realizacji. Problem pracy został trafnie usytuowany w kontekście współczesnych problemów chrześcijańskiej egzystencji, prezentując postawę troski o duchowy rozwój ludzkości. Takie podejście świadczy o dojrzałości naukowej Autorki rozprawy oraz ukazuje jej badawczą wnikliwość i zdolność w formułowaniu wniosków.

Biorąc pod uwagę całościową wartość rozprawy mgr Darii Kani stwierdzam, że odpowiada ona wymogom rozpraw doktorskich, a jej Autorka może być dopuszczona do dalszego etapu przewodu doktorskiego, który to wniosek przedstawiam Radzie Wydziału Teologicznego Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie

Ks. prof. zw. dr hab. Józef Zabielski

Białystok, 11.01.2022 r.